

KİTABEVİ • 266

Kapak
Minyatür

İç Düzen
Bidaye

Baskı ve Cilt
Bayrak Matbaası

Küçük Ayasofya Cad. Yabancı Sok. 2/1
Sultanahmet - İstanbul

İstanbul, Temmuz 2005

ISBN 975-6403-42-X

©KİTABEVİ Çatalçeşme Sk. No: 54/ A Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: (0212) 512 43 28 -511 21 43 • Faks: 513 77 26

SÂBİR PÂRSÂ DİVANI

İnceleme - Karşılaştırmalı Metin - Dizin

Hazırlayan
Kâzım YOLDAŞ

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yavuz ARGIT Bölümü	
Dem.No.	122860
Tes.No.	TSU.217 SARIS

KİTABEVİ

~~Sabir, Mehmet Parla~~
Sabir Parla (Türk)

GÜL Ü NEVRÜZ MESNEVİLERİ VE SÂBİR'İN ESERİNDEN SEÇME BEYİTLER

Adnan İNCE

Klasik şairin hayalhanesi gönül, sermayesi de derttir. *Hasret* ve *vuslat* çerçevesi içinde yaşanan ve dünyadan çok ahirete yakın olan hayatımızın merkezini *acı* teşkil eder. Bu insanı biraz daha insan yapan ve şükürle karşılanıp kültürümüzde "*Yaşarmayan gözden, kızarmayan yüzden Allah'a sığınırım, tohum çürümeden yeşermeyiz.*" gibi sözlerde ifadesini bulan önemli bir değerdir. Fuzulî'nin dilinde Mecnûn, Allah'a dertten kurtulmayayım diye yalvarır. Bir halk edebiyatı türü olan destanların kahramanları bile mesnevîlerde genellikle bir aşk hikâyesiyle birlikte anılır, büyüklüklerinin hangi noktada bittiğini göstermeden ölçmelerindeki nükte de sebep de aşklarıdır.

"Doğulu hisseder, batılı değerlendirir." gibi sözlerden de anlaşılabilceği gibi doğu insanının sadece edebiyatı değil hayatı da duygulardan ibarettir ve bu yüzden daha ziyade şifahî olarak tanınır. Bu duyguların dile getirilişinde edebî türler önemlidir. Kahramanlık, destanda, koçaklamada; övgü, kasidede; tabiat güzelliği koşmada, güzellemede; aşk ve daha ziyade aşka dair güzellikler gazelde; hüznün, sıkıntı, hayal felsefesi, kısaca hayatın bütünü de kafiye düzeni gibi şekil özelliklerinin müsait olması bakımından bir nevi çağının romanı sayılması gereken mesnevîlerde işlenmiştir.

Edebiyat, olgulardan değil kurgulardan söz eder. Günümüzdeki realist hikâyeler dahi aynıyla yaşanmış olsalar bile dile getirildikleri andan itibaren küçücük ayrıntılarla farklıdır, mükemmeliyet de zaten ayrıntıda gizli değil midir? Türk edebiyatında *masal* kelimesinin ifade ettiği mecazî anlam ve Türk tarihinde *rüya* kavramının önemli hadiseler rehberlik etmesinden ve toplum hayatını derinden etkileyen olayların *ağrı* kelimesiyle ifade edilmesinden de anlaşılacağı üzere gerçekçilikten ziyade duygu alemine yakın bir kültürümüz vardır. Dolayısıyla bütün edebiyatlar için geçerli olan edebî gerçeğin farklılığı Türk edebiyatında bambaşka bir mahiyet arz eder. Nitekim Leylâ ile Mecnun hikâyesinin Arap çölllerinde doğuşu gerçek bir insanî özellik taşır. İran'da buna tasavvuf çeşnisi karışır, Türk edebiyatında ise *mecaz* teriminin klasik edebiyatımızdaki anlamıyla mecazî bir hal alır.

Günümüzün batıdan alınma bir tür olan romanı gibi mesnevî de İran edebiyatından aldığımız bir nazım şeklidir. Yusuf Kâmil Paşa'nın Telemak romanındaki batı etkisi aynıyla tercüme denemesi şeklindeki ilk Türkçe mesnevîlerde doğu etkisi olarak mevcuttur. Ancak cümle yapısı ve *kalka* olarak adlandırılan yapı alıntıları dışında ifade şekilleri genelde

19 KASIM 1998